českých. O Markomanech a Quadech mnoho nevíme a o jejich osudu se mnoho nedozvíme. Bylo již řečeno, že Bretholz falšuje historii s úmyslem průzračně tendenčním. Kdyby tu tohoto úmyslu, tak zřejmého z Bretholzových spisů nebylo a kdyby bylo možno mluviti o vědeckém omylu, bylo by možno s Bretholzem disputovati. Bylo by možno vytknouti jednu základní chybu, které by se tu opravdový vědecký badatel dopouštěl: při řešení kolonisačního problému v našich zemích nelze se omeziti právě pro nedostatek pramenů jen na naše země. Třeba právě v tomto případě rozšířiti badání i na jiné země a postupovati tu metodou srovnavací. Podivuhodný zjev východoevropské kolonisace německé by toho nejen vyžadoval, nýbrž by si toho i zasloužil. Pak by teprve vysvitl omyl badatelův, který omezuje se ve svém badání pouze na jednu zemi. Rauscher.

Soudní řízení.

Civilní řád soudní a jurisdikční norma (zákony ze dne 1. srpna 1895 č. 110, 111, 112, 113 ř. z.) s d o d a t k y. Upravil a poznámkami i rozhodnutími soudními doplnil univ. prof. Dr. Václav H o r a. — Nákladem »Československého Kompasu«, tiskařské a vydavatelské akc. spol., Praha 1922.

Již od státního převratu byla naléhavě pociťována potřeba českého textu našich zákonů procesních, vypraveného po způsobu německé sbírky Manzovy věcnými vysvětlivkami s doprovodem důležitějších rozhodnutí soudních. Zároveň bylo nutně zapotřebí textu doplněného předpisy těch zákonů a nařízení, bez nichž se základní zákony procesní — jurisdikční norma a civ. řád soudní se zákony uvozovacími — stávají jen velmi nesnadno upotřebitelnými. V úvahu tu přicházely hlavně požadavky a zájmy právní praxe, volající po důkladném komentáři s nutným výborem z důležitější judikatury, jednak však — a to na místě nikoli posledním — zájmy posluchačů práv, dožadujících se především spolehlivého č e s k é h o textu zákonného s vysvětlivkami, poukazujícími na souvislost jednotlivých předpisů. Aby těmto potřebám mohlo býti vyhověno, bylo ovšem nutno podrobiti někdejší český překlad nových zákonů procesních bedlivé revisi po stránce jazykové, ježto překlad ten ve snaze přimknouti se doslovně k autentickému textu německému jest začasté ztrnulým a málo českým. Práce nesporně velmi obtížná a jistě i nevděčná. Mimo to vyžadoval již účel věci, aby při jednotlivých předpisech procesních zákonů vzat byl pečlivý zřetel k ústavní listině a značné části zákonů vydaných v našem státu od doby převratu a uvésti jejich procesně-právní obsah i dosah v souvislost s příslušným předpisem základních zákonů procesních.

Této složité a svízelné práce podjal se prof. H o r a, a to s výsledkem více než zdařilým. Není zde možno uvésti a oceniti všechny vynikající vlastnosti tohoto díla, které jest prvním č e s k ý m, na samostatném základě zpracovaným komentářem českého textu civ. řádu soud-

ního a jur. normy. Všeobecně budiž vytčeno, že Horovým komentářem jsou skvělým způsobem splněny tužby a potřeby praxe i studentstva. Zvláštního ocenění pak zasluhuje toto dílo zejména ve dvojím směru: Přední jeho vlastností jest r y z o s t p ř e k l a d u původního zákonného textu. Plně přisvědčujeme Horovi, praví-li v předmluvě svého díla: »... mám za to, že pokud lze touž myšlenku vysloviti stručněji nebo jasnějī, neprohřešujeme se na věrnosti překladu, když se od originálu odchýlíme.« Bylo nám zapotřebí především spolehlivého českého textu; Horovým překladem se nám ho dostalo. Druhou vynikající vlastností komentáře jest jeho ú p l n o s t. Se vzácnou pečlivostí jsou k jednotlivým předpisům jurisdikční normy a civ. řádu soud. připojena ta ustanovení platných starších i pozdějších zákonů a nařízení, která mají procesně-právní obsah neb aspoň jeví účinky na předpisy procesní. Jest trvalou zásluhou prof. Hory, že zejména po této stránce jest jeho komentář dílem velmi dokonalým a zdařilým. Doplňky začínají dvor. dekretem ze 14. března 1806 č. 758 sb. z. s. (u §u 1 jur. normy) a sahají až k zákonům vydaným v červenci 1922 (č. 223 a 242 Sb. z. a n.), takže komentář až do doby, kdy bylo jeho zpracování skončeno (v září 1922), zákonnou látku procesní úplně vyčerpává. Vedle doplňků uvedených v přímou souvislost se zákonným trestem samým jsou ke komentáři samostatně jako dodatky I.—IV. připojeny: řízení ve věcech manželských (dvor. dekret z 23. srpna 1819 č. 1595 sb. z. s. s poznámkami a doplňky a zákon z 22. května 1919 č. 320 Sb. z. a n.), advokátní sazby, jazykový zákon z 29. února 1920 č. 122 Sb. z. a n. a sazba soudních poplatků (str. 696—715). Těmto dodatkům bude povděčna hlavně právní praxe, jejíž potřebám jest jich připojením ke komentáři vyhověno. Pečlivý výbor z judikatury, zejména novější, význam tohoto díla pro praxi jen zvyšuje. Studium jednotlivých předpisů a proniknutí soustavy procesní jako celku velmī usnadňují četné vysvětlivky a poznámky, které sledují účel uvésti na správný výklad zákona, spojovati předpisy souvislé a přispěti k úplnému pochopení dosahu jednotlivých ustanovení. Tyto věcné vysvětlivky a poznámky budou cennými zvláště pro posluchače práv, neboť český komentář takto vypravený stává se pro ně výbornou pomůckou pro universitní studium.

Konečně nutno jako vítanou vlastnost práce Horovy připomenouti, že v poznámkách jest věnována pozornost i procesnímu právu slovenskému a jeho vztahu k našim zákonům.

Podrobně sestavený věcný rejstřík, jakož i chronologický přehled zpracované látky procesně-právní usnadňuje rychlou orientaci při studiu i při použití v praxi.

Za toto dílo, jež bude trvalou chloubou naší odborné literatury právnické, náleží prof. Horovi vděčné uznání a vřelý dík všeho československého právnictva.

»Československému Kompasu« nelze nepřiznati zásluhu za úhlednou i praktickou knižní úpravu komentáře. P.